

מודפס על נייר ממוחזר למען הסביבה ♻️

מֵאֶרֶךְ הַדְרָכָה: דיונים ארכיויים ביער באצל של"ח

עיצוב: Brandim. כתיבה ושילוב: אורנה חתונה. לחצור לקטלוג של קיבוץ שוונלופין: טל. 052-5111111

החטיבה
לחינוך ולקהילה

דגש חשוב: מעגל של"ח מתייחס לנושא שעלה במהלך הסיור: תוכן, משימת אתגר, דיון ערכי, מצב לא מתוכנן שקרה, שרידי שרפה, פסולת, יער וכן הלאה.

אוכלוסיית היעד: תלמידי כיתה ז ומעלה

משך הפעילות: כ-45 דקות

מטרות הפעילות:

- העלאת דילמות העוסקות בקשרים שבין האדם לסביבה, ושנראו במהלך הסיור
- עידוד מעורבות אישית ולקחת אחריות, שמירה על הטבע ועל הסביבה

ציוד והכנות: כרטיסיות שאלות ערכיות ביער במעגל של"ח

מהלך הפעילות

פתיחה

נושבים את המודרכים במעגל וננהל שיחה שתאפשר לדובר בקבוצה להביט לתוך עיניהם של שאר החברים ולקיים שיחה כנה ופתוחה. נגדיר מספר כללים לשיחה:

- סדר הדיבור** - מדבר רק מי שקיבל את רשות הדיבור (באמצעות סדר קבוע, חפץ דיבור וכו').
- קצר ולעניין** - המדבר מביא את דבריו רק ביחס לסוגיה שהועלתה, וממקד את דבריו כדי לקצר בדיבור. עליו להביא את עמדתו, ולא לנגח את עמדות הדוברים לפניו.
- להקשיב מהלב** - המשתתפים מאזינים בקשב רב ומתוך אמפתיה לחבריהם.
- אין להגיב לדברי המדבר** - להבעת הזדהות עם דבריו אפשר לקבוע סימן מוסכם, כמו הרמת יד.

דיון במעגל

בתחילת המעגל נשחזר את המקרה שעולה לדיון, כפי שעלה במהלך הסיור, ואז נבחר מספר שאלות מתוך השאלות המוצעות בכרטיסיות הדילמות. בהתאם לשיקול דעתנו ובהתאמה לקבוצה, נקריא או נזמין משתתפים להקריא מתוך קטעי הקריאה שבכרטיסיה. בכל סבב נאפשר לשניים-שלושה משתתפים לענות לשאלות.

סיכום

לסיום נציג את שאלת המעגל (השאלה האחרונה בכל נושא) המתייחסת לחיבור בין המציאות שהתקיימה בסיור למציאות היום-יומית של התלמידים - לשאלה זו נבקש מכלל המשתתפים להשיב.

להדפסת הכרטיסיות מאתר קק"ל
ולפעילויות נוספות
<https://tinyurl.com/5hzdtmxd>

אשפה ביצר

צילום: Brandin. תנאי ופחות: אור החשיפה לחיטוי ולקליה של קק"ל, שרון גלפרי, סטודיו צהר

"העולם המודרני החל ביום שהטבע הפך לנוף".

א"ל וורת'ינגטון (מרצה וחוקר)

הידעת?

- במבצע ניקיון שיזמה קק"ל ב-2016 נאספו יותר מ-800 טונות אשפה ביום אחד.
- בפארקים ובשמורות טבע מרכזיים בעולם, למשל בהרי הפירנאים באירופה, אין פחי אשפה בתוך הפארק. המטיילים מתבקשים לקחת את האשפה איתם.
- כשני-שלישים מהחופים בישראל הוגדרו בקיץ 2015 על ידי המשרד להגנת הסביבה בדרגת לכלוך שבין בינוני למלוכלך מאוד.
- בפסח 2015 נאספו 400 טונות אשפה סביב הכינרת.
- בשמורת דן, במקום פתוח, בשטח שמטיילים נוהגים לעשות בו את צרכיהם, הציבו פחי אשפה. כך מעודדים מטיילים לזרוק את נייר הטואלט המשומש לפח במקום להשאירו בשטח.
- מסע חינוך והסברה מוצלח משנות ה-70 (של המאה הקודמת) יצר מודעות שלא לקטוף פרחי בר. בעקבותיו הצליחו מסעות חינוך והסברה נוספים לחולל שינוי התנהגות בישראל, ובהם: חיסכון במים, חגירת חגורת בטיחות במכונית ואיסוף גללי כלבים מן המדרכה. מסעות ההסברה האלה היו מלווים גם בקנסות כבדים.

שאלות ונקודות לדיון

- ❓ מי אחראי על הפסולת בטבע?
- ❓ האם אפשר ונכון לסמוך על המטיילים שיאספו את האשפה אחריהם?
- ❓ האם חלק מתפקידה של קק"ל, כמי שאחראית על היער והייעור, הוא לאסוף אשפה?
- ❓ מהי, לדעתכם, הדרך הנכונה לחולל שינוי לטובה - חינוך או קנסות?
- ❓ הציעו דרכים להגברת המודעות בציבור הרחב למניעת השלכת פסולת בטבע.
- ❓ באילו מקרים לקחתם אחריות על משהו שלא אתם גרמתם לו?

למידע ולנתוני פסולת בישראל,

ניתן להיכנס לאתר המשרד להגנת הסביבה.

להדפסת הכרטיסיות מאתר קק"ל

ולפעילויות נוספות

<https://tinyurl.com/5hzdtmxd>

שרפות ושיקום יער לאחר שרפה

שצבי: חולמנדל, כחברה-ייעוץ: צוות החסברה לחקור ולקדילה של קק"ל, שרון גלפרין, סטודיו צחר

"הבריאה חיה, צומחת ומתפתחת; האדם הוא רק עד".

ויקטור הוגו (סופר, משורר ומחזאי)

"ככל שהעולם מתפתח, שואף הוא לחזור לטבעיותו המקורית".

הרב קוק

"והאדם אילף כל בהמה / והאדם חרש באדמה /
והאדם המציא את הגלגל / והאדם השיט ספינות על גל / והאדם
המציא את הקיטור / והאדם עף מעלה כציפור /
והאדם כבש כוכבי מרום / והאדם המציא את האטום;
והארץ הייתה תוהו ובוהו וחושך על פני תהום...
וישבות מכל מלאכתו ולא ברא את האדם, וירא אלוהים כי טוב".

חיים חפר

שאלות ונקודות לדיון

- ❓ רוב השרפות בישראל הן מעשה ידי אדם. מה, לדעתכם, ניתן לעשות כדי לצמצם את כמות השרפות?
- ❓ אילו פעילויות של מניעה, איסור והטלת קנסות על שימוש באש ביער הייתם מציעים לקיים?
- ❓ אחת הגישות להילחם בשרפות יער היא לבצע שרפות מונעות - שרפות מתוכננות בחורף, שבמסגרתן שורפים את תת-היער (עשב וטחב) ומקטינים את כמות החומר הדליק. בכך גם מצמצמים את סכנת השרפה הבלתי מבוקרת. מהם, לדעתכם, היתרונות והחסרונות של שיטה זו? האם היא מתאימה לשמירה על הטבע?
- ❓ האם לאדם שאחראי לשרפה יש גם אחריות לשיקום היער שלאחריה? האם האדם צריך להתערב בשיקום היער לאחר שרפה או לתת לטבע להתחדש מעצמו?
- ❓ שתפו את הקבוצה באתגר שהתמודדתם איתו, וספרו על הדרך שעברתם.

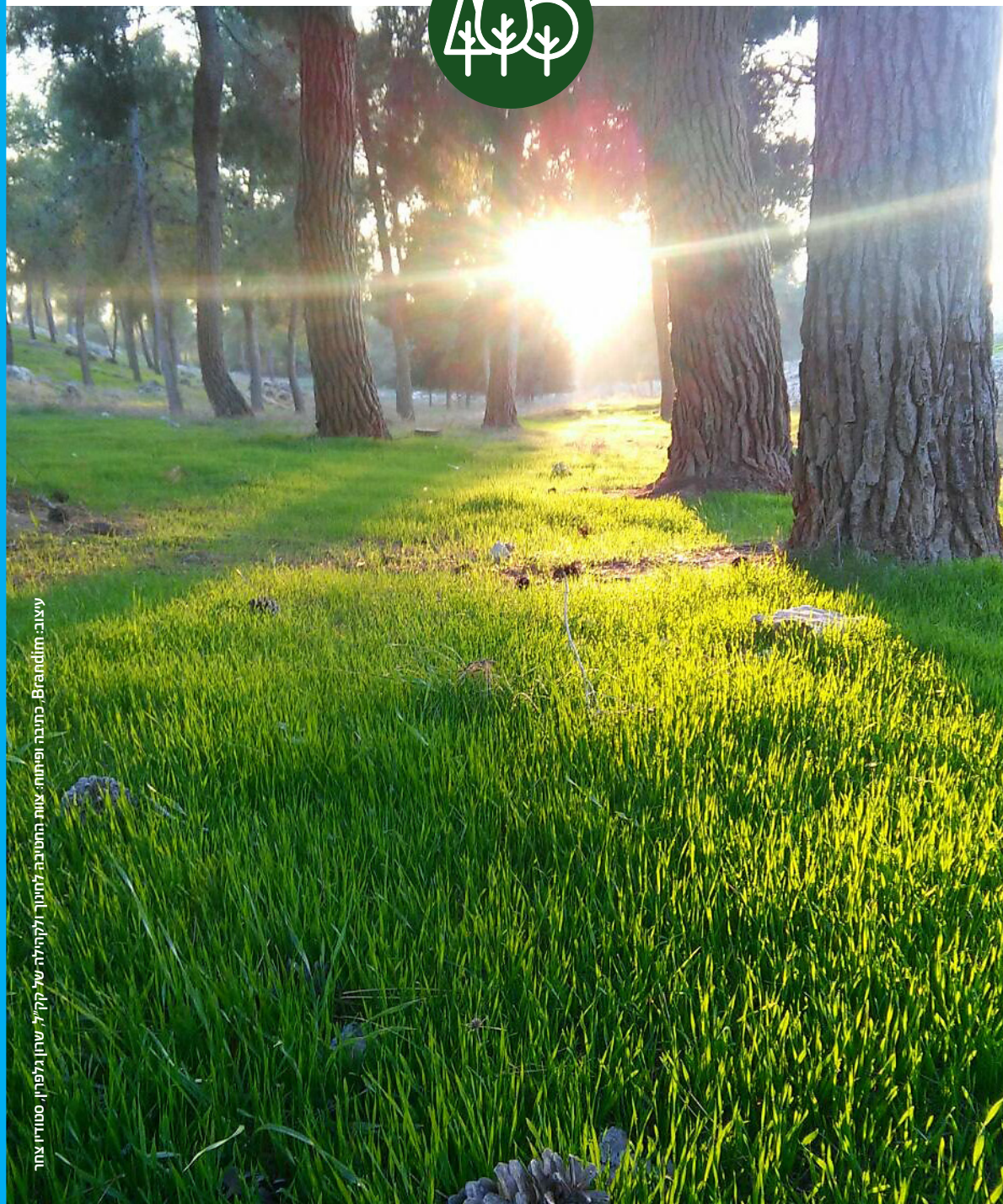

להדפסת הכרטיסיות מאתר קק"ל
ולפעילויות נוספות

<https://tinyurl.com/5hzdtmxd>

יציאה ליער

עיצוב: Brandim, כתיבה ופיתוח: צוות החטיבה לחינוך ולקהילה של קק"ל, שרון גלפרין, סטודיו צחור

"אנשים מתחילים לגלות כי לצאת
אל ההרים זה לצאת הביתה;
שהטבע הוא הכרח; וששמורות טבע
ופארקים חיוניים לא רק כמאגרי
עצים ונהרות השקיה, א
לא כמעיינות של חיים".

ג'ון מיור (אבי הפארקים ושמורות הטבע בארה"ב)

התנאי הוא אהבה. אני יודע: אי-
אפשר "לחנך לאהבה". ...לא "לחנך
לאהבת הארץ" ולא "לחנך לאהבת
הנוף". באהבה אפשר להדביק את
הזולת, לפעמים.
אהבה אפשר לעורר, לפעמים, אבל
לא ביד רמה ולא בזרוע נטויה ...

עמוס עוז

"אנו שבים אל הטבע, אבל לא בתור עבדים ולא בתור אדונים, אף לא בתור תיירים וחוקרים,
המסתכלים מרום ידענותם במה למעלה ומה למטה, כי אם בתור שותפים אקטיביים ובתור
אחים נאמנים: אנחנו באים להשתתף עם הטבע בחיים וביצירה. יותר נכון, אנחנו באים
להתאחד עם הטבע בייחוד שלם, בבחינת: האדם והטבע - חד הוא. כל החומות, הגדרים
והסייגים בין חיי האדם ובין חיי הטבע ייהרסו. ים אחד גדול לאין סוף של חיים, יש של חיי
עולם, עולם מלא של יחסים חדשים, של ערכים חדשים! הן מעתה יש לנו יחס - יחס ישר,
נפשי, עמוק, לכל רגב אדמה, לכל אבן ולכל סלע, לכל עשב ולכל עץ, לכל חי ולכל רמש,
כמו לכל בשמים, לכל העולמות אשר במרחבי אין קץ ולכל אשר בהם - כולנו אחים, כולנו
שותפים בחיי עולם, בצער עולם, בשירת עולם, ביצירת עולם, במחשבת עולם, באמת עולם.
פה יכול כל אחד להביא לידי גילוי את עצמיותו בכל שלמותה מבלי לנגוע אף כמלוא נימה
בשל אחרים".

א"ד גורדון

"כמה מפליא שאפשר להתבונן שעות ארוכות, ביער, בעץ אחד בו, בעלה אחד שעליו, בעורק
אחד של העלה - ושעות מפליאות זרמות ועוברות בנשמה".

יאנוש קורצ'ק

שאלות ונקודות לדיון

האם יש בכלל סיבה לעודד את האדם לצאת לטבע? מדוע?

האם חשוב להנגיש את היערות ושמורות הטבע לאדם, לבנות בהם מתקנים ומוקדי
בילוי ולהתאמץ להביא אליהם את הציבור? אולי עדיף להשאיר את הטבע כמו שהוא, ומי
שרוצה ליהנות ממנו יבוא גם ללא תוספות?

האם, לדעתכם, הנגשת הטבע לאדם פוגעת בטבע או מסייעת לו?

ספרו על חוויה אישית שחוויתם בטבע, שלא הייתה יכולה להתרחש
במקום אחר.

להדפסת הכרטיסיות מאתר קק"ל
ולפעילויות נוספות

<https://tinyurl.com/5hzdtmxd>

פעילות האדם- השפעת הייצור אל הטבע והנוף

עיצוב: Brandim, כותב ופיתוח: צוות החטיבה לחינוך ולקהילה של קק"ל, שרון גלפרין, סטודיו צחר

"אף אחד מנופי הטבע אינו מכוער, כל עוד הוא פראי".

ג'ון מיור (אבי הפארקים ושמורות הטבע בארה"ב)

**"כשם שהעץ, אם אינו מנוכש ומזובל ונחרש אינו עולה, ואם עלה ולא שתה מים ולא
נזבל אינו חי, כך הגוף..."**

(מדרש שמואל, פרשה ד')

"הרבה זמן נחשבה הציונות כהצהרה חגיגית כנגד השממה, כאנטי-שממה, ככובשת
השממה, כ'מפריחת השממה' (ו'שממה' במובן: הלא-מתורבת, הנשאר בידי הטבע, ואפילו
הנראה כריק או כמאיים או דוחה).
הסיסמה החזקה ביותר בימי תחילת המדינה, שחזרה אין-ספור פעמים בפיו של בן-גוריון
ובלהט סוחף, הייתה: 'הפרחת השממה'. וגם כאן היו שתי הנחות יסוד: שממה זה רע. הפרחת
השממה זה טוב.

הפרחת השממה התפרשה אז כביטול קיום השממה. כמחיקת הלא-כלום. כניצול כל
המשאבים עד תומם. חשבנו אז, שאם נצליח לעשות את הדבר הזה, אם נעלה על השממה,
נבטלה, ונעשה אותה פורחת, כלומר מיושבת, כלומר מבויתת, כלומר, לא פראית, לא חסרת
ערכי אדם בתוכה - אז גם יקרו הדברים הטובים ביותר שהציונות חלמה עליהם."

"כשם שהאבן והמים יודעים מה הם רוצים ואת רצונם הם מגלים בעצם היותם, אני משוכנע
שהמדבר היה רוצה להישאר כמו שהוא ולו גם ללא האדם".

אלות ונקודות לדיון

- האם, לדעתכם, יש דבר כזה - נוף מכוער?
- האם שמירה על הטבע משמעה להתערב, לעצב, להנגיש ולייפות את הטבע?
- האם, לדעתכם, האדם צריך לעצב את הטבע לצרכיו או להשאיר אותו כפי שהוא?
- האם האדם מעצב את הנוף או שהנוף מעצב את האדם?
- תנו דוגמאות שאתם מכירים למקרים שבהם חשוב להתערב בטבע ולמקרים
שבהם חשוב להשאיר אותו כפי שהוא (למשל: סלילת כבישים, מלחמה
ביתושי האנופלס, ייבוש הביצות, כריית מחצבי ים המלח, ועוד).
- כפי שאנחנו שואלים את עצמנו לגבי הטבע, אם צריך לשנות אותו או להשאיר
אותו כפי שהוא, חשבו על עצמכם במצבים שונים: לבד, עם חברים,
עם בני משפחה. האם יש משהו שהייתם רוצים לשנות או שאולי
דווקא חשוב לכם להשאירו כפי שהוא אצלכם? שתפו את הקבוצה
והסבירו מדוע.

להדפסת הכרטיסיות מאתר קק"ל
ולפעילויות נוספות
<https://tinyurl.com/5hzdtmxd>

מפעל הייצור

עיצוב: Blandim, כתיבה ופיתוח: צוות החטיבה לחינוך ולקהילה של קק"ל, שרון גלפרין, סטודיו צחור

"תורת ניהול היער בישראל מציגה גישה חדשה של ניהול היער כמערכת אקולוגית מורכבת, המספקת לאדם תועלת מגוונת מסוגים שונים, הנקראת "שירותי מערכת אקולוגית". מנהלי היער מתערבים במערכת האקולוגית בממשקי יער שונים בהתאם לייעוד השונה של כל שטח. קק"ל הגדירה שבעה ייעודי שטח: נופש, מורשת, ערכי טבע, חיץ לאש, יער קהילתי, מחקר ויער רב-תכליתי".

תורת ניהול היער, קרן קימת לישראל, 2014

"הנטיעה, הרבה יותר משהיא משרתת את הארץ, את היער או את הנטע, משרתת את הנוטע. בעצם, אם נודה על האמת, אנחנו עושים שימוש בעץ, כמסמל אותנו: לא אותו אנחנו נוטעים באדמת ישראל, אלא את עצמנו. והנה לאחר המלחמה, נושבת לכיוון קק"ל כל הרוח הטובה של אנשים פרטיים ושל חברות מסחריות שאין להם מושג ירוק, אבל נורא רוצים להירתם ולתרום. נטיעות מסוימות אמנם עשויות להועיל, אך חשוב שיבוצעו בחוכמה ומהסיבות הנכונות. מנהל מרחב צפון של קק"ל, ד"ר עמרי בונה, מבטיח: 'לא ניטע עץ אחד במקום שאנחנו לא חושבים שצריך, בגלל הצורך של הציבור לטעת'".

גילי סופר

"נפתחת תקופה חדשה על ידי אדם חדש שיעמוד לצידו של הטבע, ואם לא בשמירת הקיים שאינו בשלטון, הרי בנטיעה וזריעה ליצור יער בארץ הקדושה".

יוסף ויץ

"עושרה הגדול והראשי של האדמה זהו עפרה הפורה... עפר פורה זה הרוס וחרב ברובם הגדול של שטחי ארצנו, ותקנתו בדרך אחת: בנטיעת עצים. לא באלפים ובמיליונים - אלא בעשרות ובמאות מיליוני עצים".

"נטיעה רבתי... תחזיר לארצנו כוח פריונה... תמנע סחיפת האדמה וחשיפת ההרים, תעצור תנועת חולות הים, תגדיל הלחות ומתינותו של אקלים ארצנו ותסייע לספיגת הגשמים בתוך האדמה... תקל על הפצת האוכלוסין בכל חלקי הארץ לפי שיקולי ביטחון ודרכי התיישבות ותמנע התרכזות מופרזת בכמה כרכים... נשיב להרינו הדרם וגאונם מימי קדם, אדמתנו פריונה, נעשיר את הדורות הבאים באחד החומרים הגולמיים החיוניים והיקרים ביותר - בעצים..."

דוד בן-גוריון

שאלות ונקודות לדיון

- ❓ קק"ל הגדירה שבעה ייעודי שטח ליער. מהו הייעוד שאתם הכי מתחברים אליו?
- ❓ האם, לדעתכם, צריך לטעת ולהתערב בשטחים הפתוחים או אולי נכון יותר לתת לטבע לצמוח ולהתפתח בקצב שלו?
- ❓ כאשר במהלך התערבות האדם בטבע קיימת התנגשות בין צורכי האדם לצורכי הטבע, מה, לדעתכם, צריך לגבור (למשל: נופש לאדם מול שמירה על בתי גידול)?
- ❓ על מה הייתם רוצים אתם להשפיע בסביבה שלכם בבית הספר, בבית, בשכונה, ביישוב, במדינה? מה תרצו אתם "לטעת" כדי לשנות את המצב הקיים, לקדם, לעצב ולתרום?

להדפסת הכרטיסיות מאתר קק"ל
ולפעילויות נוספות
<https://tinyurl.com/5hzdtmxd>

